

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-508-5-45>

Найденко Вікторія, доктор філософії (PhD), викладач кафедри теорії і історії мистецтв ХДАДМ, Харків, Україна

САКРАЛЬНІ ОБРАЗИ ТА СИМВОЛІЗМ У ТВОРЧОСТІ ХАРКІВСЬКОГО ЖИВОПИСЦЯ ВАЛЕНТИНА ГРИЦАНЕНКА

Ключові слова: українське мистецтво, живопис, релігійна тематика, творчість Валентина Грицаненка.

Victoriia Naidenko, PhD (Candidate of Art History), Lecturer at the Department of Theory and History of Arts, Kharkiv State Academy of Design and Fine Arts

SACRED IMAGES AND SYMBOLISM IN THE ART OF KHARKIV PAINTER VALENTYN HRYTSANENKO

Abstract. The work examines the religious themes in the art of Valentyn Hrytsanenko, a renowned Kharkiv painter whose work combines realism with his unique technique of «soft hyperrealism» and deep symbolic imagery. The focus is on the use of sacred motifs, historical and metaphysical symbolism, and the role of color in creating the spiritual and emotional depth of his paintings. It is shown how the artist, through religious subjects and philosophical commentaries on his canvases, addresses universal themes of faith, cultural memory, and the search for spirituality

Key words: Ukrainian art, painting, religious themes, artistic works of Valentyn Hrytsanenko.

Особливістю творчості Валентина Грицаненка (1945-2022) – заслуженого художника України, члена СДУ, живописця, культуролога, учасника харківського арт-групування «Буриме» – є глибокий і чутливий підхід до релігійної тематики та символізму. Центральним мотивом полотен мистця є природа святих місць та рідного краю, передана у поетично-сакральному звучанні, що відображено у низці його робіт, серед яких «Голгофа» (1993), «Церква у Сорочинцях» (2001), «Свята гора Афон» (2009), «Магдала. Весна в Галілеї» (2012), «Сад Гетсиманський» (2020) та ін.

Художник вправно поєднує реалістичне відтворення дійсності з авторською технікою «м'якого гіперреалізму», де традиційний пейзаж ускладнюється метафізичною, історичною чи сакральною образністю, філософськими висловами або каліграфічними коментарями. Важливою складовою робіт мистця є колір. Притаманні іконопису вохристі, жовтога-

рячі, червоні, золотаві, блакитно-сині відтінки є домінантними символічними елементами його робіт.

До художньої творчості В.Грицаненко підходив по-особливому. Як зазначав мистець, для нього писання було «актом самозречення, особливим ритуалом вслуховування в одвічне, невимовною радістю споглядання і входження в Божі Гармонії». Під час роботи мистець ніби розчинявся в цьому процесі, медитативно наносячи мазок за мазком, не відволікаючись на буденність. В цьому є певна схожість з іконописцями, які створюють Образи в молитовній тиші та благоговійному спокої. Такі паралелі з релігійним мистецтвом не випадкові, адже художник за життя самостійно та разом з колегами по «Буриме» здійснив неодноразове паломництво по Святим місцям України та світу. В результаті цих подорожей він написав низку пейзажних робіт, пов'язаних зі знаковими подіями біблійної та новозавітної доби, та передав сакральну атмосферу місця.

В.Грицаненко у своїх роботах не обмежується лише християнськими сюжетами, а часто підіймає питання фундаментальних цінностей, закликаючи до миру, взаємоповаги та гармонії. Творчість художника відзначається глибоким філософським підходом, спрямованим на осмислення вічних і загальнолюдських тем, що виходять далеко за межі суто національного контексту. У своїх роботах він звертається до універсальних питань людського буття – таких як духовність, пошук сенсу, зв'язок поколінь, тема культурної пам'яті. Мистець прагнув передати у своїх творах не лише конкретні образи, а й світоглядні ідеї, які були б близькі глядачам незалежно від їхньої культурної чи релігійної приналежності. Квінтесенція роздумів художника над цими питаннями знайшла своє втілення у його поетично-мистецькій збірці «Горище» (2022), яка стала своєрідним підсумком багаторічного пошуку і спробою передати глибинні ідеї через текст і візуальні образи.

Наостанок, слід зазначити, що такий підхід відображає його глобальне бачення мистецтва як мови, що поєднує людство у спільному пошуку істини. Поєднуючи сакральні образи, символізм, багатощаровість і авторський стиль «м'якого гіперреалізму» художник досягає виразності, що викликає у глядача емоційний та інтелектуальний відгук.